

ગુજરાતી પેહેલી ચોપડીના અર્થ.

કવિતાની સમજૂતી, તથા ગુજરાતના
ઇતિહાસના સાર સાથે.

પુસ્કસેલર મર્ગેમલાલ દેવચંદ

તથા.

પુસ્કસેલર તરભોવન રણછોડે

છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્યા.

અમદાવાદ

પુ. પ્રી. અને જી. એ. ડું. "લિમિટેડ"ના પ્રસાર

રણછોડલાલ મેઘાસમે છાપ્યા.

સંવત ૧૯૪૦.

સને ૧૯૮૪.

કિંમત ૧ આના.

ગુજરાતી પેહેલી ચોપડીના અર્થ.

પાઠ ૧ ભો.	ખતાવનાર શબ્દ.	તાતા=રોટલો રોટલી,
મા=માતા, જીજી; જ.	પાઠ ૬ ઠો.	બાપર.
નેતા માડી.	ધી=માખાણ તાબ્યાથી	છી=ખરાખ, ખોટું;
ખા=ખેલેન.	ને પદારથ નિકળે	નહાર.
છે=હાતી કે ચાલતી	છે તે.	પાઠ ૧૨ મો.
વેળા ખતાવનાર	ખા=જમ.	કે=કિંવા, વા; અથ-
શબ્દ.	પાઠ ૭ મો.	વા; યા.
પાઠ ૨ જો.	એ=પેલું ઝોલ્યું.	ખાઉ=મોઢક લાડુ, ગ-
ભુ=જળ, પાણી; નીર;	ખી=ખીજ, ખીયું.	ખ્યો પદારથ.
ધરતી ભુમી. [ગ.	શું=ક્યું.	ને=ખેઈ, ગમેએ.
પા=પીવરાવ, ચોથાભા	પાઠ ૮ મો.	પાઠ ૧૩ મો.
પાઠ ૩ જો.	લે=ઝાલ્ય; પકડ.	હું=પોતે, પંડ.
પી=પેટમાં ઉતાર,	તે=ત્રીજા પુરૂષ.	લેઉ=ઝાલું, પકડું.
પાન કર.	પાઠ ૯ મો.	લેલે=ઝાલે, પકડે.
જા=પોહિંચ.	જી=વડીઆઈ, દાદી	પાઠ ૧૪ મો.
પાઠ ૪ થો.	ના=નહીં, નકારે ખ-	વાવા=ખેશ, સાડ; શા
બા=માનો ખાપ, યા	તાવનાર શબ્દ.	બપું; શુંદીર.
ખાપનો ખાપ.	પાઠ ૧૦ મો.	મારું=પોતાનું.
વું=ખીજે પુરૂષ.	હા=હકોરે ખતાવનાર	તેલ=તલ પીલ્યાથી ને
પાઠ ૫ મો.	શબ્દ વાર.	તત્ત્વ નિકળે છે તે.
આ=પાસેની ઓજ,	રૂ=કપાસમાંથી નિક-	આપ=દે.
સ્વરનોખીજે આક્ષર	જેલો પદારથ.	પાઠ ૧૫ મો.
નો=દેખ, બાજ સરત	પાઠ ૧૧ મો.	હું=છર્જી, પેહેલા, પુરૂ

પનુ એક વચન.
 મને=પોતાને.
 લાવ=આણ.
 ખાલે=જમલે.
 ખાજી=ભાજન કરૂં.
 પીજી=પાન કરૂં, ગળે
 ઉતાર.
 પાઠ ૧૬ મો.
 જાય=સધાવે, ચાલે.
 આપું=પધારૂં.
 આવ=ચાલ.
 કેમ=શી રીતે શા કા-
 રણ શા માટે.
 પાઠ ૧૭ મો.
 ત્યાં તે ડોકાણે.
 તલ=તિલ, જેમાંથી તે
 લ નિકળે છે તે.
 જાઉં=હોંડું, ચાલું.
 તે=આલ્યા, પેલા; ત્રીજી
 પુરૂષ.
 પાઠ ૧૮ મો.
 દે=આપ.
 આજ=આજતોદીવસ.
 ખાત=રાંધેલા એખા.
 ખાવા=પ્રસાદ લેવા
 જમવા.
 જોવા=દેખવાતપાસવા

લેવા=ગ્રાહવાપકડવા.
 પાઠ ૧૯ મો.
 નહી=ના, નકારે ખતા-
 વનાર શબ્દ.
 દુધ=પય. માતાના
 સ્તનમાંથી નિકળના-
 રો પ્રવાહી પદારથ.
 મામા=માનો ભાઈ.
 પછી=જરા રહ્યા પ
 છવાડેથી, પાછળથી
 પાઠ ૨૦ મો.
 મારા=પોતાના.
 હશે=હોશે.
 મેવું=દેખવું, બાળવું.
 પાઠ ૨૧ મો.
 તારે=તે વખત.
 ધર=મુકામ, વાસ, ર-
 હેઠાણ.
 તાર=સામામાણસનું.
 પાઠ ૨૨ મો.
 ગોળ=શેરડીના રસને
 ઉકાળી નરમ અ-
 થવા કઠણ કરેલો
 ખાવાનો પદારથ.
 હતું=નકી ખતાવનાર
 શબ્દ.
 આવશે=પસંદ આવશે.

હતાં=નકીપણ ખતા-
 વનાર શબ્દ.
 માણ=વરધડોશી, મા
 પા ૨૩ મો.
 શક=તરકારી, બાણા
 પાણી.
 તારા=સામામાણસન-
 દાળ=કઠોળનામેભાગ.
 આવશે=પધારશે.
 ઝંધ=ઘોરવું, નિંદ્રાવસ-
 થવું.
 દેસે=આપશે.
 પાઠ ૨૪ મો.
 હાથ=કર, ભુજ, હરત.
 તારા=સામાના.
 પગ=ટાંટીઆ, ચરણ.
 પાપ.
 જોડે=ભાણ, દેખુ.
 પાઠ ૨૫ મો.
 નથી=છે નહી.
 કાકા=બાપના ભાઈ.
 ક્યાં=ક્યા ડોકાણે.
 નાક=નાસીકા, ખાસ
 લેવાની ઈંદ્રી.
 તમારા=સામા માણ-
 સના.
 પાઠ ૨૬ મો.

કાંઈ=લગાર, થોડું, જરા
 અભ્યુ=દેહિ.
 બેહેન=બા, ભગની.
 વાત=કથા, કાણ, કથન,
 કાણી.
 કહું=બોલું.
 ખાવું=જમવું, ભોજન
 ન કરવું.
 પાઠ ૨૭ મો.
 કોણુ=કીયો, કયો.
 યાય=લાગે, બને.
 માશી=માની બેહેન.
 એક=સંખ્યામાં પેહેલો
 આંકડો.
 બે એકને એક સં-
 ખ્યા. ૨
 ભાઈ=બંધવ.
 પાઠ ૨૮ મો.
 જાણે=જાણે પડે.
 મસ=વધારે, જરૂરી,
 ધાણું.
 આપીશ=દેહશ.
 લાવી=આણી.
 કરશે=બનાવશે.
 ખાશે=જમશે.
 સરત=યાદ, ખબર,
 જાણ.

ખાજરી=એક જાતનું
 અનાજ.
 ધર્મ=એક જાતનું અ-
 નાજ.
 પાઠ ૨૯ મો. [કરો
 પુછો=સવાલ કરો, પ્રશ્ન
 કહે=કોહો, સંમળાવો,
 માગે=કહે.
 તો=અવ્યય ક્રે.
 કામ=કરાય, કાજ.
 કહું=બોલું, વક્ત.
 પુછું=સ્વાલ કરે.
 જોઈશ=જરૂર પડશે.
 પુરી=તાંનીરોટલી, અ-
 ધુરો નહી તે.
 પાઠ ૩૦ મો.
 જુવો=દેખો.
 હતા=હાજર.
 માગી=પૂછો.
 આપો=દા, સોંપો.
 ફેરી=આંખાનું ફળ.
 તેણે=પેલાએ.
 પાઠ ૩૧ મો.
 તમે=બીજી પુરૂષ.
 બુખ=ક્ષુધા, ક્ષવા.
 બુખી=આધાગરની
 પણુ=પરંતુ, તોપણ,

તથાપી.
 લાગી=થઈ, વળગી,
 ચોટી.
 થઈ=બની.
 ખાહાર=મારગમાં, ર-
 સ્તામાં.
 જાવ=ચાલતાથાએ.
 પાઠ ૩૨ મો.
 પામે=કને, નજદીક,
 લગભગ. તું કહું.
 ભાભી=ભાઈની કે દો-
 સ્તકારની વહુ.
 તેની=પોતાની.
 બીજી=અવર.
 ક્યારે=કીએ વખતે.
 ઉભુ=આડું નહી તે,
 ખડું.
 પાઠ ૩૩ મો.
 ગુંદર=ઝાડમાંથી નિ-
 કળેલો ચોકણો પ-
 દારથ.
 આંખો=ફેરીનું ઝાડ.
 સોનું=કનક, હેમ.
 જુની=અસહી, નવી
 નહી તે, પુરવની
 ઘણા કાળની.
 કાલિ=ચાલતાં દીવ

સનો આગણે કે
પાછલો દીવસ.

પાઠ ૩૪ મો.

ચાર=ત્રણનેએક, બેને
બે. (૪)

કેટલા=કોઈસંખ્યા મા-
લમ ન હોય તે પુ-
છવામાં આવે એ-
વા શબ્દ અમુક
સંખ્યા.

માયુ=મસ્તક, શીર, ટો-
ચ મથાણું.

છત્રીટોપ, છત્ર, છતરી.
માથાં=મસ્તકો.

પશુ=જનાવર, ઠોર,
હેવાન.

પાઠ ૩૫ મો.

પર્ધા=પુરદા, જર્ધ.
આવો=પધારો.

જોડે=સાથેસંધાયે; પા-
સે કને.

તેડી=ઉચકી.

નાની=કદમાં ઘોડીન-
ચુકડી.

ખીણુ=જુડુ.

જર્ધથ=ફર થઈશ.

ખીર=ખાઈલા ચોખા

દુધમાંઉકાળેછે તે.

પુરી=ધૂળની તળેલી
નાની રોટલી.

પાઠ ૩૬ મો.

ારો=એશ; મજનો;
સુંદર.

માટે=વાસ્તે, કાતેસા
૩ અરથે મળે જ
તે, પંડે, મતે.

લંબિ=આણ્યો.

કાગળ=કોરો અથવા
લખેલી પત્ર.

કેવો=કેવીતરેહનો; કેવી
જાતનો.

લખાવશે=લખવા જ
તાવશે.

લખીશ=લખવામેશીશ

વારે=વખતે; કાળે.

આવડે=સમજે, જાણે.

પાઠ ૩૭ મો.

બુમો=ઘાંટો; હાંકારો
ટહકો.

થયું=અન્યું.

પાડો=પાડો ભેંસનો
નર.

પાડશે=કાહાડશે; હો-
નામશે.

પાઠ ૩૮ મો.

એસું=પલાણ કંઈ.

ધોડો=અથ, તુરંગ; હથ.

ખરીઆવાણુ પશુ.

ધોડે=તુરંગે.

કયે=કીયે, કોણે.

છોકરા=છોકરાં, બાળ.

આપણુ=આપણે પોતે

જાહે=પૂજ, મજબુત.

આવડે=જાણે, સમજે.

ચાકર=નોકર, સેવક;
દાસ.

બીમો=નામછે.

પાઠ ૩૯ મો.

આણું=લાવું.

ખહુ=વધારે, ઘણું મસ

પાણી=જળ, નીર.

ખપ=અગત્ય, જરૂર.

ઉભી=ખાડી નહી.

છોડી=છોકરી, દીકરી.

શે=કીયે પ્રશ્ન પૂછના-
ર અર્થ.

કને=પાસે; નજીક.

પીણુ=હળધર જેવા
રંગનું.

કાચા=રંધ્યાવગરના.
તરસ=તલપ; પાસ

પાણીની ધખ.

લાગી=યઈ.

પાઠ ૪૦ મો.

બલી=શાણીડાહીસારી

પેટ=ઉદર.

રાંધે=બાકે; પકાવે.

ખાધા=જમ્યા.

ખવાડત=જમાડત.

દાહડ=દીવસ.

રાંધેલા=ખાઈલા.

પાઠ ૪૧ મો.

ખાપડા=ખીચારા ગ-
રીખ રાંક.

ધીમે=હળવે, સાસતે.

અમે=પોતે, જાતે.

ઝટ=તાકીદ, જલદી

ઉતાવળ; તરતઝટ-
પટ એકદમ.

દોત=દંત.

મધ=મધમાખીનો

ખોરાક ગોળ જેવા

ગળ્યો પદારથ.

આપણી=પોતાની.

શરી=મેહસો.

વહુ=ખાયડી સ્ત્રી ધ-

ણીઆણી બારણ.

એમને=તેમને.

ડોશી=વરધ સ્ત્રી.

હોડાતુ=ચલાતુ,

ખાપડી=ખીચારી.

બલી=સારી બેથ.

તેમને=તેઓને.

ચાલે=હોડે.

પાઠ ૪૨ મો.

ચોળ=સાફ કર; મશળ.

વેળા=વખત; કાળ સ-

મય.

ગંદી=મેલી, ચોખી
નહી તે.

ગાંડી=અફલવગરની
દીવાની.

લુગડાં=કપડાં, વસ્ત્ર.

અરે=ઓ.

મેલાં=ગંદાં; ઉજળાં ન-
હી તે.

ઉડે=ફરકે.

જોખો=દેખ્યો, નરખ્યો.

ચોળતી=મસળતી.

ચોળ=હોદ, પંકિત.

પેહર=ધાલ્ય.

મેલાં=ગંદાં.

ડીલ=શરીર; અંગે.

ગંદી=ગોખરી, મેલી;

ખરાખ.

પાઠ ૪૩ મો.

ચોળખી=પારખી.

એતર=અનાજ પક-

વવાની જમીન.

સાંબળે=મુણે.

કાચુ=ખાઈચાવગરનું

ધંટી=ચક્કી, દળવાનું

યંત્ર.

મજુરી=મેહેનત વધ-

તર.

રાખળે=સાચવળે,

જાળવળે.

અનાજ=દાણા, ધાત.

વાળા=તાંતણા.

પઈશા=ફદીયાં, જઈ.

વેચવા=કિમત લેવા.

પાઠ ૪૪ મો.

બોલો=કોહો.

પાંચ=પંચકડું, ચાર-

ને એક.

શા=કુંઘ પ્રશ્નપુછના

ર શબ્દ.

ચોડી=લગાર, ચોછી.

મગ=એક જાતનું ક-

ઠોળ.

અડદ=એક જાતનું

કઠોળ.

વાલ=ઝાલર.

પાઠ ૪૫ મો.

બાકી=બકાતઅધુરો.

બાકુ=રાંધ, ચઢાવ.

દળી=પીશી.

બાકી=રાંધી.

રોટલી=પોળી.

રોટલા=બાખરા.

રોજ=હમેશ; નીત

આવડે=ભણે.

લોટ=આટો, દળેલું અ-
નાજ.

પાઠ ૪૬ મો.

રમુ=ખેલું.

ઉઠે=ઉભો થાય.

પાકુ=જાત.

સુતી=નિદ્રાવશ થઈ.

ગાય=ગૌ, ઘેનું.

પેલી=ઘોલી.

સોળી=સફત, ઉજળી.

રાતી=લાવ.

અભણી=ભણીતી

નહી તે.

અહીં=આ જગાએ

અતરે.

પાઠ ૪૭ મો.

ઠારો=ઠારેનું ખાણું;

ધાસ=ચાર.

ગોષા=આખલો.

અધુ=તમામ સમગ્ર.

થોડું=લગાર.

વિના=વગર, શિવાય.

નાંખ=ફેંક, ઉછેટ.

નાખીએ=ફેંકીએ.

ભરાય=પુર થાય.

પાઠ ૪૮ મો.

ભેયો=દેખ્યો.

દયા=કૃપા, મહેરબાની

છાશ=દહીમાં પાણી

નાખીવલોવે તે છાશ

ભેસ=ડોહું,

રંગ=રૂપ.

કાળો=સામજો.

સમજણ=અફલબુદ્ધિ

દહી=દધી દુધમાંછાશ

મળવ્યાથી થાયછે તે

પાઠ ૪૯ મો.

મઠ=એકજાતનુંકઠોળ

મીઠું=નીમક; લુણ.

કઠો=છાશમાં મથાલો

નાંખીઉકાળેછે તે.

હાથે=પોતાની મજે.

ખીચડી=દાળ અને

ઝોખા એકઠાકરીન

રાંધેછે તે.

પારખી=ઘોળખી.

દેખાડું=અતાવું.

પાઠ ૫૦ મો.

ઝાડ=તરૂ, વરેલું.

ખુણો=ખાંચો.

તોડવી=ચુંટવી.

ઠીક=સારું.

પેલો=ગાંડો.

ચડી=ઉપર ગઈ.

આંખિ=કેરીનું ઝાડ

આંમલી=આંમલીનું

ઝાડ. [ઝાડ.

લીમરું=એક જાતનું

વડ=એક જાતનુંઝાડ.

ચોરી=ધણીથી છાની

જાણસલેઈ જવીતે.

તોડીશ=ચુંટીશ.

પાઠ ૫૧ મો.

ફાઈ=ખાપનીખેલેન.

નાઠો=દોડ્યો.

ફળીઆ=ખાંચા ખ.

ડકી મહેલો. શરી;

માડ.

નિકળે=નાસરે.

કીધુ=કરચું, બનાવ્યું.

રચું.

ખેઠી=ચોટી.
 અલી=સખી, ખેલન-
 પણી.
 અબર=માલમ; બાણ.
 લાકડી=સોટી, ગેડી.
 પાઠ પર મો.
 મહિ=અધાં તમામ;
 એકએક.
 વાણુ=સાંજનું અથવા
 રાતનું ભિજન.
 અમી=અંબન, આકી.
 મોટું=મુખ, વદન.
 ગાળાં=ખરોખ શબ્દ
 મુખેથી બાલવા.
 દીધી=આપી, આલી.
 વાંક=ગુનો, તકશીર.
 માદાં=આજરોકાયલી
 કેડવા=વખજવા, ઝર
 જવા.
 ઓસડ=દવા.
 પાઠ ૫૩ મો.
 તોફાન=ઉધમાત, મ-
 સ્તાઈ.
 આંખો=લોચન, નેત્ર.
 હોડ=નાથ.
 હિમા=શીષો આડો
 નહી તે ખડો.

લુલો=લંગડો, પાંગળો
 વાગે=લાગે.
 રીતે=રૂઠીએ ચાલે.
 ચુલામાં=ભઠીમાં.
 મોટા=ધરડા.
 જીવ=પ્રાણુ આત્મા.
 પોતાની=પારકીનહીતે
 જરા=લગાર એકુંથોડું
 પાઠ ૫૪ મો.
 ઢોલ=નગારું.
 ઢગલા=ગંજ.
 ખાંચે=દાધે ખમિ.
 નિશાળ=શાળા, બણ-
 વાનું ઠેકાણું.
 જણ=મનુષ્ય, માણસ
 વધારે=અતિશય, ઘણું
 મસ.
 પુરાં=ખરોખર.
 વગારું=ખજાવે.
 પીપી=શરણાર્થ.
 ખસ=અંગવચ્ચ.
 મેહેતાજી=માસ્તર, બ
 જીવનારશાળાગુરુ
 મળ=ગમત, રમુજ.
 ખેસવા=થરકરવા.
 પટેલ=પાટીધારકણુખી
 જરસ=ખાર માસ.

મારતા=પીટતા, ઠોકતા
 શ્રદ્ધ=ધણીમાલિકઉપરી
 પાઠ ૫૫ મો.
 ખેચે=તાણે.
 દીઠાં=જોયાં.
 નાગી=નવસ્ત્રી.
 ધુળ=ધેશુ, ખીચ્ચાડી.
 કાદવ=કાંચ, કચરોકી
 ચડ.
 કજીઓ=વઢવાડ, કં-
 કાસ ટંટો.
 ફરે=હોડે, આથડે-
 ભણે=ગોખે.
 હળ=હોળ, સાતીડુ.
 બળદ=માયનો ખાંશી
 કરેલો નર.
 કેહેવું=અતાવું.
 ધણી=માલિક.
 ખેડે=ખેડતાં ખણે.
 પોતાની=પારકી નહી
 ઢારે=જનાવર.
 પાઠ ૫૬ મો.
 કુતરો=શ્વાન, કુતરીઓ
 વર.
 ખીલાડી=મંજરીમના
 કબુતર=ખબુતર.
 ચકલો=ચકલીનો નર.

કાગડો=હાડીઓ.
 પોપટ=સુડો, સુક.
 પાંખો=પક્ષીને ઉડવા-
 નું સાધન.
 ઝાડે=ચરકો.
 માળા=પક્ષીના ધર.
 ઊંદર=ચુલા, મુખક
 મુથકા.
 ગરોળી=જનવર.
 દીધાં=આપવાં.
 ગથિડો=ખર.
 પાઠ પ૭ મો.

એક=સંખ્યાનો પહેલો
 અક્ષર.
 બે=એકને એક (૨)
 સંખ્યા.
 ત્રણ=બેને એક (૩)
 લેખણ=વતરણું કલમ
 મુકુ=મલું.
 જોડે=સંગાથે, સાથે.
 કલટા=અવળાવિરૂધ
 પાઠ પ૬ મો.
 ચાર=બેને બે (૪)
 પાંચ=ત્રણને બે (૫)

છ=ચારને બે (૬)
 આંગળાં=હાથની હ-
 થેળીથી ટેરવાં સુ-
 ધીનો ભાગ.
 પાઈ=પૈશાનો ત્રીજો
 ભાગ.
 પાઠ પ૬ મો.
 સાત=ચારને ત્રણ (૭)
 આઠ=પાંચને ત્રણ (૮)
 નવ=છને ત્રણ (૯)
 દસ=પાંચને પાંચ (૧૦)
 મીઠું=શુભ. (૦)

ખબર.

આ ચોપડી નામે બખ્ષે કેકાલિથી ચેઆથી મળજી.
નડીઆદ—કામળી સાદકબાઈ ચોપડી વેચનાર.

વડોદરા—બુકસેલર રસરથ રાગોળા ડા. રાવપરામાં.
બુકસેલર રણછોડ મોતીરામ.

મલસાડ—બુકસેલર દવારકાંદાસ પરબુદાસ.

સુરતમાં—મેહેતાજી ફકીરબાઈ કાશીદાસ.

બુકસેલર મંચેરજી જમસેદજી.

બુકસેલર કરશનદાસ નારણદાસ.

મુંબાઈમાં—બુકસેલર સખારામ બીકસેટ.

બુકસેલર બાળકમ બક્ષમણ.

બુકસેલર બીમશી માણિક.

બુકસેલર દામોદર ઇશ્વર.

બુકસેલર ગોકળદાસ ફરજીવનદાસ.

માણજીપુર—દિગ્ગમલાલ તલકચંદ.

વારમગામ—બુકસેલર મુળશંકર બલુ.

સામઠી સેવી હેમ તેમણે પોસ્ટપેટ કામગી બખ્ષી ખુલા-
સો કરેલો. નાટપેટ કામગી બીલામાં આવશે નહીં. મુંબા-
ઈનાં છાપેલાં સંસ્કૃત, હિંદુસ્તાની, ગુજરાતી, ડીક્ટનેરીઓ,
નાટકો, જૈનધરમનાં, તથા વૈષ્ણવધરમનાં, તથા વારતાઓ,
તથા હાવદાઓ, પેહેલેથી તે સાતમી સુધીના અરથ, તર-
જીયાઓ, અને વધારેનાં પુસ્તકો વિગેરે ખીજી બધીખરી
જાતનાં પુસ્તકો અમારી પાસેથી બધી સરસ છાપ તે સસતી
કામતે મળજી. બુકસેલર મગનલાલ દેવચંદ માણિકચોકમાં
બુકસેલર તરંગીવન રણછોડ ડાકાર.

